

Tussentijds verslag: Prospectie met ingreep in de bodem naar aanleiding van de leemontginning aan de Neanderthalweg te Kesselt (Lanaken). Blok 3, fase 2. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Vandersanden Steenfabrieken NV.

Naar aanleiding van de uitbreiding van de groeve 'Op de Schans' te Veldwezelt - Kesselt (Lanaken) achtte de Zuid-Oost-Limburgse Archeologische Dienst (ZOLAD+) een begeleiding van de werken noodzakelijk. Voor deze opdracht werd door ARON bvba een vergunning voor het uitvoeren van een prospectie met ingreep in de bodem aangevraagd bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed. Fase 1 van het onderzoek werd uitgevoerd van 28 januari tot 20 februari 2008 door het archeologisch projectbureau ARON bvba, in opdracht van Vandersanden Steenfabrieken nv. Fase 2 werd uitgevoerd van 27 januari tot en met 10 februari 2011.

Het onderzoeksterrein (Fase 2) situeert zich net ten oosten van het Albertkanaal tegen de Nederlandse grens en ligt op de grens tussen Lanaken (Veldwezelt - Kesselt) en Riemst (Vroenhoven). Het gebied (TAW = 90m) beslaat een oppervlakte van ca. 5,3 ha. Het gebied was tot voor de bodemingreep in gebruik als akkerland (Afb. 2).

In fase 2 werden de percelen met nummers 1c, 3b, 4b, 12c, 13c en 14b (Kadaster Lanaken, 5^e afdeling, sectie C) onderzocht.

Afb. 2: Kleurenorthofoto met aanduiding van de te onderzoeken terreinen. Schaal 1:7.000 (bron:AGIV).

Het onderzoeksterrein (fase 2) wordt bodemkundig gekenmerkt door een droge leembodem met textuur B-horizont (Aba) en een droge leembodem zonder profiel (Abp).

Het archeologisch onderzoek

Voorafgaandelijk aan het archeologisch onderzoek werd bij het Agentschap Ruimte en Erfgoed een vergunning aangevraagd voor een prospectie met ingreep in de bodem. Deze vergunning, met dossiernummer 2010/400 werd op 24 november 2010 afgeleverd op naam van Dries Paumen. Aan deze vergunning was ook een vergunning tot het uitvoeren van een archeologische controle met metaaldetectie gekoppeld. Deze werd tevens afgeleverd op naam van Dries Paumen, onder dossiernummer 2010/400(2).

Het onderzoek, in opdracht van Vandersanden Steenfabrieken nv, stond onder leiding van projectverantwoordelijke Elke Wesemael en werd uitgevoerd van 27 januari tot 10 februari 2011 door Elke

Wesemael, Dries Paumen en Joris Steegmans. ARON bvba voorzag in een graafmachine met machinist voor het aanleggen van de proefsleuven (Grondwerken Edgard Gaens bvba).

Er werden in totaal 17 proefsleuven aangelegd. Deze hebben een totale oppervlakte van 7055 m². Het zuidoostelijk deel van het onderzoeksgebied (ca. 1,25 ha) werd niet onderzocht. Er werd beslist om deze zone samen met het nog uit te voeren proefsleuvenonderzoek ter hoogte van Blok 4 (fase 3-4) te onderzoeken. Het vlak werd aangelegd op een diepte van 40 tot 50 cm onder het maaiveld.

Het terrein werd volledig gescreend op metalen vondsten door middel van metaaldetectie.

Onderzoeksresultaten

Sporen

Tijdens het archeologisch onderzoek werden, verspreid over 14 proefsleuven, 93 sporen aangetroffen. Deze sporen zijn in 4 groepen onder te verdelen.

a. Greppels

Tijdens het onderzoek werden in totaal 59 greppels aangetroffen. Het zijn langwerpige, rechthoekige greppeltjes van ca. 9 m lang en 60 cm breed. Ze zijn allen scherp afgelijnd en hebben een bruingrijze, beige en oranjebruin gevlekte kleur en een bijmenging bestaande uit spikkels en fragmenten baksteen, steenkool en kiezel. Ze zijn zowel NW-ZO als NO-ZW georiënteerd. Meestal zijn ze slechts een 10-tal cm onder het maaiveld bewaard. Wat de functie en datering van deze greppels betreft, tast men in het duister. Ze worden in de streek rond Maastricht aangetroffen en zijn gekend van eerdere opgravingen¹.

b. Karrensporen en delen van een wegverharding

In het zuiden van het onderzoeksgebied werden de resten van een (veld)weg aangetroffen. Deze veldweg is zichtbaar op de Atlas van de Buurtwegen uit 1841 (*'chemin n°24'*) en op de topografische kaart van 1891. Deze veldweg was in het verleden een verbindingswegje tussen Kesselt en de grens met Nederland in Vroenhoven.

Daarnaast werden nog een 9-tal afzonderlijke karrensporen verspreid over het terrein aangetroffen. Deze waren allen een NW-ZO georiënteerd.

c. Veldoventjes

Een derde spoorcategorie wordt gevormd door een aantal veldoventjes (zeven stuks) die tot net onder de huidige ploegvoor waren ingegraven. De veldoventjes bestaan allen uit (de onderzijde van) een vierkante tot rechthoekige kuil die gevuld werd met een mengeling van leem, verbande leem en houtskool.

d. Kuilen

Een vierde en laatste spoorcategorie wordt gevormd door een aantal onregelmatige tot rechthoekige kuilen (9) en paalkuilen (3) waarvan de functie en ouderdom onduidelijk is.

In één kuil (S9.5) werden drie fragmenten handgevoemd aardewerk aangetroffen, te dateren in de Bronstijd/Ijzertijd.

¹ - Lanaken, Europark: DE WINTER, N. en P. DRIESEN (2006), *Proefsleuvenonderzoek Europark Lanaken LA-06-EU (ARON rapport 10)*, Tongeren.

- Gellik, Holtappels: DRIESEN, P. en J. STEEGMANS (2011), *Prospectie met ingreep in de bodem aan de Beekveldweg te Gellik (Lanaken). Onderzoek uitgevoerd in opdracht van LTH bvba*, (ARON rapport 103), Sint - Truiden.

Vondsten

Alle vondsten die tijdens het onderzoek gedaan werden zijn ofwel prospectievondsten ofwel metaaldetectievondsten. Van deze laatste werden er een aantal in de proefsleuven aangetroffen.

Er werden over het volledige onderzoeksgebied 48 munten ingezameld door middel van metaaldetectie. Vier daarvan dateren met zekerheid (leesbare munten) uit het midden en de tweede helft van de 18de eeuw. Het gaat om Liards. Een groot aantal van de niet leesbare munten (ca. 26 stuks) lijken op basis van het formaat en de verwerkingstoestand ook Liards te zijn. In combinatie met de aanwezigheid van een groot aantal musketkogels (42 stuks + 34 ongedetermineerde loden fragmenten), een muntgewichtje, verschillende uniformgespen, en het voorkomen van veldoventjes op het terrein lijken deze metaalvondsten ons te wijzen op de aanwezigheid van een 18de eeuwse militair kampement op het terrein. Dit kan het geval geweest zijn tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748). Op basis van de muntvondsten komt deze tweede oorlog het meest in aanmerking als historisch kader voor de vondsten op het onderzoeksterrein.

Een tweede set determineerbare vondsten waren de Belgische Munten en Nederlandse munten (15), te dateren tussen 1830 en 1957. Deze zijn vermoedelijk bij landbouwactiviteiten op de akker terecht gekomen.

Verder werden een 20-tal kogelfragmenten teruggevonden. Gezien de hevige gevechten die tijdens Tweede Wereldoorlog plaatsvonden rond de brug over het Albertkanaal ter hoogte van Vroenhoven, is het meer dan waarschijnlijk dat de kogels uit deze periode dateren.

Tenslotte werden in S9.5 drie fragmenten handgevormd aardewerk teruggevonden. Het betreft twee randfragmenten en één wandfragment in een grijszwart baksel gemagerd met chamotte en enkele kwartskorrels. De binnen- en buitenzijde van de scherven is oranje gekleurd. De dikte van de scherven bedraagt ca. 5-6 mm. Op basis van vorm en samenstelling kunnen deze fragmenten toegeschreven worden aan ... pot en gedateerd worden in de Bronstijd/IJzertijd.